

УДК 346.2

Зозуля Євген Вікторович,
доктор юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України)

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ІДЕЇ РЕФОРМАЦІЇ ЩОДО ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ, ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ (ДО 500-Ї РІЧНИЦІ ПОЧАТКУ РЕФОРМАЦІЇ В ЄВРОПІ)

У статті висвітлюються питання впливу ідей Реформації на формування уявлень і понять про права людини, основи громадянського суспільства, їх значення для реалізації цивілізаційного вибору незалежної України. Визначено, що ідеї Реформації започаткували такі поняття, як права і свободи людини, заклали основи формування громадянського суспільства. Висвітлено вплив ідей Реформації на зміни в суспільно-політичному, духовному, релігійному житті тогочасного українського суспільства. Розкрито сутність проблем забезпечення прав і основоположних свобод громадян на сучасному етапі державотворення в Україні. Зазначено важливість спадщини Реформації для реалізації цивілізаційного вибору України.

Ключові слова: Реформація, протестантизм, права людини, громадянське суспільство, Україна, цивілізаційний вибір.

Постановка проблеми. Визначаючи історичне значення Реформації, 500-річчя від початку якої християнський світ відзначає у жовтні поточного року, необхідно акцентувати на тому, що Реформація, протестантизм як реформоване християнство здійснили істотний вплив на всі складові елементи світової цивілізації — політичні інститути, соціально-економічні структури, культурні моделі, освітні парадигми, наукові ідеї і художні форми вираження, форми приватного і громадського життя. Поняття свободи совісті, рівності людей незалежно від їхньої релігійної, національної, расової приналежності, рівності прав чоловіків і жінок, захист малозабезпечених, дітей, людей похилого віку і хворих, демократичні інститути влади — все це надбання Реформації. Тож саме ідеї Реформації започаткували такі поняття, як права і свободи людини. Крім того, саме в Реформацію відбувається закладання основ сучасних інститутів громадянського суспільства.

Таким чином, відзначення ювілею Реформації надає можливість знову проаналізувати історичний шлях протестантизму, осмислити його вплив на розвиток саморозуміння сучасної людини, діалектики її взаємин із суспільством і світом. Крім того, відзначення півтисячолітнього ювілею початку Реформації носить міжнародний характер, а в межах України має загальнодержавне значення, що знайшло своє відображення у відповідному Указі Президента України «Про відзначення в Україні 500-річчя Реформації» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Події Реформації, що призвели до зміни релігійного, соціального та політичного життя й визначили характер модернізаційних процесів середньовічної Європи, постійно привертають увагу і перебувають у полі зору дослідників. Доробок науковців різних поколінь у цій галузі неодноразово ставав предметом історіографічного аналізу [2–10].

У той же час і сьогодні залишається **актуальною** необхідність обговорення гострих та складних теоретичних питань, пошук творчих ініціатив для подальших досліджень цієї проблематики в контексті внеску протестантських церков і релігійних організацій у розвиток релігійної, культурної і соціальної сфери України, їхньої ролі в українській історії та становленні незалежної держави.

Серед багатьох новаторських ідей Реформації особливого значення мають ідеї щодо відносин церкви і держави, церкви і конкретної людини, необхідності визнання цінності людської особистості, її свободи і відповідальності перед собою і навколишнім світом.

Виходячи з цього, **мета статті** полягає у визначенні впливу ідей Реформації на формування уявлень і понять про права людини, основи громадянського суспільства, їх значення для реалізації цивілізаційного вибору України.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи безпосереднє висвітлення проблеми, зазначимо, що, безумовно, будучи подією всеосяжного історичного значення, Реформація все ж носила передусім релігійний характер, у центрі її пошуків перебував взаємозв'язок людини з Богом, її ставлення до себе, до своїх співбратів і до навколишнього світу.

Визначаючи сутність ідей Реформації щодо відносин церкви і держави, церкви і людини, особистості, слід зауважити, що їхнім основним змістом є твердження про те, що церква повинна перестати бути державною структурою, вона не повинна вирішувати державні проблеми. Стосовно людини — необхідність повернення до первісних витоків християнства (усі люди рівні як діти Божі). Ідеї Реформації підкреслювали важливість безпосереднього спілкування віруючої людини і Бога.

Очевидно, що участь у реформаторському русі достатньо різних за своїм майновим станом громадських сил природно визначило наявність у ньому дуже різних політичних програм, уявлень про державу, право, закон. Однак, незважаючи на різні погляди, усі ідеологи і прихильники реформаційного руху були згодні з тим, що миряни повинні «виправдовуватися одною вірою», без посередницької ролі духовенства в порятунку віруючого. Усі вони бажали радикального спрощення й демократизації церковного устрою, засуджували гонитву церкви за земними багатствами, були проти її залежності від римської курії.

Фундаментальний принцип Реформації — принцип всесвятих, який означає, що людина стоїть перед Богом без посередників і несе особисту відповідальність за свої вчинки — став підставою для формування уявлень про принципову рівність людей перед законом держави, про необхідність рівного доступу людей до благ. Крім того, протестантські громади, зібрані не за становим принципом, дали поштовх до формування власне громадянського суспільства та участі громадян у суспільному і політичному житті. Усі ці питання і сьогодні залишаються актуальними як для України, так і для світу в цілому.

Історико-правовий аналіз традицій Реформації дає нам право стверджувати, що права людини, як політико-правовий феномен, зросли в лоні того соціокультурного фону, який був створений Реформацією. Цінність людської особистості, її свобода і відповідальність активно культивувалися в протестантизмі.

Підтвердження цього знаходимо в основоположних релігійно-політичних поглядах Мартіна Лютера, ініціатора Реформації, засновника лютеранства — першого протестантського напрямку в християнстві. Як відомо, один із вихідних пунктів лютеровського вчення — теза про те, що спасіння досягається винятково вірою. Кожен віруючий виправдовується нею особисто перед Богом, стаючи тут ніби священиком для самого себе, і тому не потребує більше послуг католицької церкви (зазначений вище принцип «всесвятих»). У цьому контексті, у порівнянні з Богом абсолютно всі смертні нікчемні. Ніхто з людей не має переваги над собою подібними: клір нічим не відрізняється від мирян, усі громадські стани однакові.

«Усі християни, — стверджував М. Лютер, — воістину духовні, і між ними немає різниці, крім займаних посад. Апостол Павло говорить, що ми — це одне тіло, хоча кожен член виконує свою роботу, слугуючи іншим. Це тому, що у нас одне хрещення, одне Єван-

геліє, одна віра, і всі ми рівною мірою християни, бо тільки хрещення, Євангеліє і віра роблять людей духовними, християнами». Цей принцип робить мирян активними співробітниками в керівництві і управлінні церквою. Вони отримують право голосу при обранні пастиря. Кожен член громади стає корисний для спільної справи в залежності від свого особливого дару. Цей принцип — джерело релігійної та громадянської свободи. Релігійна свобода породжує свободу громадянську» [11, с. 23].

Треба також наголосити, що саме в доктринах всесвятства і виправдання вірою М. Лютер сформулював найважливіший принцип права Нового часу — ідею рівності, рівної гідності людей. Він, як і його послідовники, стверджував, що незалежно від майнового, соціального положення, освіти, кольору шкіри, статі всі люди значущі, тому що Бог віддав за них свого Сина Ісуса Христа. До європейців саме тоді прийшло усвідомлення, що всі рівні перед Богом, оскільки всі є дітьми одного Отця Небесного. Якщо всі вони Його діти, значить усі люди є братами і сестрами один для одного. Ця духовна ідея стала ще одним наріжним каменем для формування уявлень і понять про права людини. У країнах, які пережили Реформацію, люди поступово зрозуміли, що права людини дає не уряд, а Творець, тобто це природне право людини.

Таким чином, це трактування М. Лютером основних положень християнства в умовах Реформації фактично було чи не першою ранньобуржуазною версією принципу рівності. У той же час необхідно наголосити на тому, що принцип рівності Лютер поширював тільки на християн.

Крім того, у своїй концепції держави М. Лютер виходив з того, що свобода душі, область віри, внутрішній світ людини знаходяться поза юрисдикцією держави, за межами дії її законів. Для М. Лютера свобода совісті — це єдина сфера свободи людини, до того ж вона абсолютна.

Принагідно зазначимо, що принцип всесвятства М. Лютера визначав, що священик — це представник Бога перед людьми і представник людей перед Богом, людина з особливою місією, наділена духовними дарами для її реалізації. Цей високий статус покладав на людей велику відповідальність за навколишній світ. Варто вказати і на те, що цей принцип важливий тим, що люди віруючі своїми справами повинні стверджувати морально-релігійні принципи в реальному житті, а також тим, що це дає можливість укладати горизонтальну взаємодію між самими віруючими. Таким чином, Реформація заклала основу того, що ми сьогодні називаємо громадянським суспільством, суспільством відповідальних, освічених, активних, ініціативних громадян, які здатні самоорганізовуватися для вирішення своїх локальних проблем, не чекаючи допомоги від влади.

Тому поставивши питання про право на свободу віросповідання, Реформація не тільки відкрила шлях до становлення громадянського суспільства, а й розпочала дискусію, яка залишається актуальною і сьогодні — про зміну парадигми влади за схемою «Людина — Суспільство — Держава», а не навпаки.

Разом із тим необхідно зважати на те, що М. Лютер був надзвичайно далекий від того, щоб проповідувати необхідність демократичної перебудови тодішньої німецької державності. Він наставляв підданих бути покірними монархам, не повставати проти влади і смиренно зносити скоєні нею несправедливості.

Варто також зазначити, що Реформація змогла оцінити життя кожної людини (ти вартуєш життя Сина Божого!). Це настільки підняло статус людини і її цінність, що породило такий соціальний феномен західної цивілізації, як цінність особистості.

Отже, ідеї Реформації визначали необхідність затвердження самоцінності особистості, визнання гідності й автономії всякого індивіда, забезпечення умов для вільного розвитку людини, надання кожному можливості власними силами досягати свого щастя. Крім того, в ідеології Реформації визнавалося право людини особисто приймати рішення з важливих для неї питань.

Необхідно зазначити, що ідеї Реформації стосовно принципів свободи особистості, свободи слова і совісті знайшли своє відображення в юридичних документах того часу, публіцистиці і богословських трактатах. Зокрема, Статут Великого Князівства Литовського 1588 р., підготовлений прихильниками Реформації, подав наступне визначення поняттю свободи: «Така мета і результат усіх законів є і повинен бути у світі, щоб кожен добру славу свою, здоров'я і майно мав у цілості і ніякої шкоди в усьому цьому не терпів. І це є наша свобода, якою ми серед інших народів християнських хвалимось».

Відомий політик і богослов Андрій Волан у своїй роботі «Про політичну або громадянську свободу» писав: «Ніхто з розумних людей не сумнівається в тому, що свобода найбільше відповідає людській природі і ніхто, таким чином, не народжується рабом... Перший і головний критерій нашої свободи полягає в тому, щоб наше життя було вільне від будь-якого замаху на неї і несправедливості. Далі, щоб наше майно і багатство не ставали жертвою грабежу і насильства» [12].

Отже, можна стверджувати, що завдяки ідеям Реформації людина одержала волю самостійно мислити, звільнилася від авторитарної опіки церкви, отримала релігійну, найбільш дієву для неї санкцію на те, що тільки власний розум, совість, моральне почуття можуть підказати, як їй необхідно діяти. Реформація сприяла процесу появи людини буржуазного суспільства — автономного індивіда, з волею морального вибору, самостійного і відповідального у своїх судженнях і вчинках, готуючи цим основу для формування ідеї прав людини.

На теренах України ідеї Реформації не змогли знайти належний відгук серед широких верств тогочасного суспільства, хоча мали на те достатньо великі шанси. Підтвердження цього знаходимо в оцінках реформаційного руху видатними українськими мислителями того часу. Так, український учений, політик, публіцист Михайло Драгоманов, визначаючи місце ідей Реформації в історії українського суспільства, писав: «Наша Україна була найближча до тих думок, котрі довели всю Європу до зміни церковної (реформації) якраз тоді, коли наші прості люди найбільше повставали за свою волю, а наша порода була найближче до спільності всіх своїх громад» [13].

Визначний учений-історик, поет, громадсько-політичний і церковний діяч, міністр освіти та ісповідань УНР, митрополит Української автокефальної церкви Іван Огієнко, оцінюючи значення ідей Реформації в духовному житті нашого народу, зазначав: «Реформація принесла українському народові багато нових ідей, здійснення яких відразу підвищувало нашу духовну культуру; не всі ці ідеї були зовсім новими, але їх широке становлення й швидке поширення до самих народних низів було зовсім новим і принесло нам загальне зацікавлення тими питаннями, про які давніше тільки марили окремі одиниці». Крім того, на його думку, «... в Україні, як то ми бачили, і в інших європейських та слов'янських народів Реформація покликала до життя народну мову як мову літературну» [13].

Безумовно, Україна могла розвиватися разом із Європою, якби Реформація на теренах українських земель вдалася. Однак, як зазначав М. Драгоманов, історія української Реформації — історія перерваної Реформації, а замість Реформації в українській історії зяючий розрив, «розрив і руїна» [14]. Як наслідок, зазначав видатний український історик М. Грушевський, «на українським же житті, на жаль, цей реформаційний рух відбився далеко менше й слабше, — бо тут він навіть і серед українського панства, не кажучи про інші верстви, не знайшов скільки-небудь енергійних та рішучих прихильників».

У той же час для М. Грушевського ідеї Реформації були рушійною силою на шляху українського національного руху, бо «... енергія, інтенсивність, сміливість українського національного руху (не бозна-які, беручи їх абсолютно, але несподівані й через це дивні після довгого попереднього застою і безвладності) виявились не без зв'язку з реформаційним рухом, і так само потім підупали тут, на західноукраїнських землях, у XVII ст. не без зв'язку із занепадом реформаційного табору! Український корабель плив на повних вітри-

лах під вітром Реформації і спустив вітрила, коли цей вітер стих, і не стало ні цих сміливих союзників, ні їх бадьорих прикладів!» [15].

А втім, певні зміни в суспільно-політичному, духовному, релігійному житті українського суспільства завдяки Реформації все ж відбулися. Перш за все це знайшло своє відображення у процесах внутрішнього реформування православної церкви в Україні. Хоча ця внутрішня реформація постійно приглушувалася, вона все одно давалася взнаки протягом тривалого часу — аж до середини XIX ст. Так чи інакше вона виявлялася в діяльності і творчості представників релігійно-філософської думки XVIII ст. Феофана Прокоповича, Григорія Сковороди та ін.

Як зазначив гарвардський історик Сергій Плохій, в Україні відбулася «східна Реформація», що створила Греко-Католицьку Церкву й оновила київське православ'я, тому в результаті перетворень і боротьби за різні варіанти розвитку «сформувалася нова плюралістична політична і релігійна культура, що дозволяла обговорення і незгоду» [16, с. 139].

Ідеї Реформації, безперечно, і на сучасному етапі є безумовним фактом духовного життя України. Історичний аналіз конфесійної карти України дозволяє зробити висновок про те, що становлення протестантської традиції в Україні збігалось в часі з відповідними європейськими процесами. Свого часу рецепція Україною культури Реформації значною мірою змінила вектор розвитку її суспільства, заклала підвалини толерантності й плюралізму його релігійно-культурного життя та стала невід'ємною складовою національної історії та релігійної мапи України [17].

На жаль, попри те, що Україна вже 26 років є незалежною державою, вона і сьогодні переживає переломний момент своєї історії. Ситуація з правами людини в Україні і сьогодні далека від свого вирішення. Як зазначається у звіті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2016 рік, серед основних проблем у сфері прав людини є відсутність системних знань про права людини і механізми їх захисту та низький рівень довіри до всіх гілок влади, а також відчуття громадян України, що в період після Революції Гідності стан дотримання та захисту прав людини значно погіршився. Найбільша кількість скарг стосується порушення права на достатній життєвий рівень (як в цілому по Україні, так і з точки зору окремих категорій заявників), відсутності реагування органів влади на звернення громадян, недодержання процесуальних прав, порушення в системі кримінальної юстиції, порушення права на приватність, порушення права на доступ до публічної інформації, дискримінація за певними ознаками тощо. Окремо можна виділити деякі особливо вразливі категорії — діти, внутрішньо переміщені особи, пенсіонери, мобілізовані і демобілізовані особи [18].

Конституцією України закріплено право кожного після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за поновленням своїх порушених прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до органів міжнародних організацій, членом або учасницею яких є Україна [19, ч. 4, ст. 55]. Ця конституційна норма набула реального змісту після ратифікації Україною 17 липня 1997 р. Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р. У результаті кожен одержав право, у разі порушення Україною її конвенційних зобов'язань, безпосередньо звертатися з відповідною заявою до Європейського суду з прав людини — судового органу, створеного відповідно до положень цієї конвенції.

Водночас через відсутність в Україні ефективних правових механізмів захисту порушених прав та інтересів громадяни все частіше звертаються з відповідними скаргами до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). На жаль, останніми роками Україна чи не найперша серед європейських держав за обсягом звернень до ЄСПЛ. Так, за статистикою Верховного Суду України, за 2016 рік Європейський суд з прав людини отримав 18 150 заяв від українців. З них 65 % стосуються невиконання рішень національних судів. З 993 рішень, постановлених Європейським судом з прав людини упродовж 2016 року, щодо України було винесено 73. До того ж, у 70 з них ЄСПЛ констатував порушення Україною

взятих на себе зобов'язань, передбачених статтями 2, 3, 5, 6, 8, 13, 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Найбільше порушень (27) констатовано по ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [20].

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі державотворення на порядку денному стоїть необхідність системної роботи усіх гілок влади держави над тим, щоб викоринити зазначені вище правопорушення, вивести вітчизняну судову систему на рівень європейських стандартів. Це, у свою чергу, дозволить нашому правосуддю стати таким, яке б не давало підстав громадянам України звертатися до ЄСПЛ за захистом своїх прав. Зазначені завдання повинна вирішити здійснювана в Україні судова реформа. До речі, 2017 рік є дуже важливим для трансформації цієї надзвичайно важливої для громадян і держави системи, адже тепер, після ухвали Верховною Радою України третього жовтня 2017 року судової реформи, починається процес імплементації конституційних змін у частині правосуддя.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що велика кількість невирішених проблем у сфері належного забезпечення прав й основоположних свобод громадян, формування в Україні інститутів громадянського суспільства є свідченням того, що Майдан, анексія Криму, війна на Сході, політична та економічна криза і сьогодні створюють запит на зміни. Однак без надійного духовного фундаменту благополуччя, безпека, свобода, гідність і справедливість недосяжні. Євроорієнтація актуалізує значущість для громадян нашої держави створеного протестантизмом ідеалу громадської людини, чия соціальна сутність полягає в активності та успіху як її реалізації. Тож для кожного громадянина нашої держави конкретно і для українського політикуму в цілому дуже важливим є пошук тих духовних ресурсів, які б допомогли реформувати країну, сприяли б розбудові громадянського суспільства європейського зразка в Україні.

Зважаючи на це, звернення до спадщини Реформації, відкриття для України джерел європейської цивілізації дає вагомий шанс стати європейською, сильною і процвітаючою нацією, зробити проголошений євроінтеграційний вибір України незворотнім.

Список використаних джерел

1. Про відзначення в Україні 500-річчя Реформації: Указ Президента України № 357/2016 від 26 серпня 2016 року URL: <http://www.president.gov.ua/documents/3572016-20423>.
2. Любашенко В. І. Історія протестантизму в Україні: курс лекцій. Львів: Видавнича спілка «Промісвіт», 1995. 350 с.
3. Любашенко В. І. Протестантизм в Україні: генеза, структура, місце в соціокультурних процесах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філос. наук: спец. 09.00.11 «Релігієзнавство». 1998. 40 с.
4. Голубкин Ю. Мартин Лютер в советской и постсоветской историографии. *Мицним оплотом є наш Бог*: Студії Гете-інституту в Києві. Вип. 13. К., 2000. 51 с.
5. Дятлов В. Мартин Лютер в украинской и российской историографии XVI — начала XX в. *Мицним оплотом є наш Бог*: Студії Гете-інституту в Києві — Вип. 13. К., 2000. 51 с.
6. Дятлов В. О. Російська історіографія Реформації: у пошуках історичного досвіду (друга половина XIX — початок XX ст.). *Україна і Росія в панорамі століть: збірник наукових праць на пошану професора К. М. Ячменіхіна*. Чернігів, 1998. 226 с.
7. Лиман С. И. Изучение истории Реформации и религиозных войн в трудах медиевистов Украины (1805 — первая половина 80-х гг. XIX в.). *Древности*. X., 2005. С. 235–244.
8. Лиман С. І. Проблеми німецької історії й історіографії в працях медієвістів українських земель Російської імперії в 1805–1880-ті рр. / С. І. Лиман // Вісник Харк. держ. акад. культури. 2004. Вип. 14. С. 59–72.
9. Сігарчук Р. А. Протестантські об'єднання в Україні у контексті соціальної політики більшовиків (20–30-і роки XX ст.) / Р. А. Сігарчук, П. А. Кравченко. Полтава: АСМІ, 2005. 212 с.
10. Ігнатуша А. Є. Протестантська періодика України 20-х рр. XX ст. про діяльність протестантських громад Запорізького краю / А. Є. Ігнатуша, О. М. Ігнатуша. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип. XXXI. С. 324–328.
11. Шафф Ф. Современное Христианство. Реформация в Германии (1517 — 1648). *История христианской церкви*. пер. с англ.: в 8-ми т. Т. VII. / Ф. Шафф. СПб., 2009. 323 с.

12. Бокун А. Христианская Реформация и гражданское общество. URL: <http://www.invictory.com/news/story-53827-Реформация.html>.
13. Українські мислителі про Реформацію URL: <https://r500.ua/ukrayinski-misliteli-pro-reformatsiyu>.
14. Драгоманов М. Шевченко, українофіли й соціалізм. URL: <http://litopys.org.ua/drag/drag16.htm>.
15. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. Реформація та її відгомін на Україні URL: <http://www.reformed.org.ua/3/46/Grushevskiy>.
16. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Видавництво «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 496 с.
17. Затверджено План заходів з підготовки та відзначення в Україні 500-річчя Реформації. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249564881&cat_id=249891105 (дата звернення: 26.08.2017).
18. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні — 2016 URL: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/Dopovid_2017.pdf.
19. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» /ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
20. Матеріали брифінгу Голови Верховного Суду України URL: http://zib.com.ua/ua/127384-65_zayav_do_espl_z_ukraini_na_nevikonannya_rishen_sudiv.html.

Зозуля Евгений Викторович,
доктор юридических наук, доцент
(Донецкий юридический институт МВД Украины)

ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ИДЕИ РЕФОРМАЦИИ О ПРАВАХ И СВОБОДАХ ЧЕЛОВЕКА, ГРАЖДАНСКОМ ОБЩЕСТВЕ В КОНТЕКСТЕ ЦИВИЛИЗАЦИОННОГО ВЫБОРА УКРАИНЫ (К 500-Й ГОДОВЩИНЕ НАЧАЛА РЕФОРМАЦИИ В ЕВРОПЕ)

В статье рассматриваются вопросы влияния идей Реформации на формирование представлений и понятий о правах человека, основы гражданского общества, их значение для реализации цивилизационного выбора независимой Украины.

Раскрыта сущность проблем обеспечения прав и основных свобод граждан на современном этапе государственного строительства в Украине. Подчеркивается необходимость системной работы всех ветвей власти государства над тем, чтобы искоренить правонарушения в обеспечении прав и основоположных свобод граждан Украины, выведения отечественной судебной системы на уровень европейских стандартов. Отмечено важность Реформации для реализации цивилизационного выбора Украины.

Ключевые слова: Реформация, протестантизм, права человека, гражданское общество, Украина, цивилизационный выбор.

Zozulya Evgeniy,
Doctor of Law, Associate Professor
(Donetsk Law Institute of MIA of Ukraine)

POLITICAL AND LEGAL IDEAS OF REFORMATION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS, CIVIL SOCIETY IN THE CONTEXT OF CIVILIZATIONAL ELECTION OF UKRAINE (DEDICATED TO THE 500TH ANNIVERSARY OF THE BEGINNING OF REFORMATION IN EUROPE)

The article covers influence questions of the Reformation ideas on the formation of ideas and concepts about human rights, the foundations of civil society, their significance for the realization of the civilizational choice of an independent Ukraine. The author emphasizes that the events of the Reformation led to a change in the religious, social and political sphere of society, and defined the nature of the modernization processes of medieval Europe.

It is determined that the ideas of the Reformation formed such political and legal categories as human rights and freedoms, established the foundations for the formation of civil society. Also, the ideas of the Reformation determined the need to affirm the individual self-worth, the dignity recognition and autonomy of every individual, the need to provide conditions for the free human development, giving each person the opportunity to achieve their own happiness on their own way.

The most important achievement of that time is that the ideas of the Reformation regarding the principles of freedom of the person, freedom of speech and conscience were reflected in the legal documents of that time, in the journalism and theological treatises.

It is illuminated the influence of the ideas of the Reformation on the changes in the socio-political, spiritual, religious life of the Ukrainian society. However, in general, the ideas of the Reformation in Ukraine have not received proper development.

The essence of problems of ensuring the rights and basic freedoms of citizens at the present stage of state development in Ukraine is revealed. The necessity of systematic work of all branches of government of the state is emphasized in order to eliminate offenses in ensuring the rights and fundamental freedoms of Ukrainian citizens, bringing the domestic judicial system to a level of European standards. It is indicated the importance of the Reformation heritage for the realization of the civilizational choice of Ukraine.

Key words: *Reformation, Protestantism, human rights, civil society, Ukraine, civilization choice.*

Надійшла до редколегії 12.10.2017